

Asia: VN/27681/2025

Lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain kehittämistarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne arviomuistion luvusta 5 (Valvontalain 1 luku Yleiset säännökset)

Henkilöstöä vuokraavat yritykset

Tehy kannattaa tehtyä ehdotusta siitä, että asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi harkittaisiin lain 28 §:n ulottamista myös henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin. Tehyn näkemyksen mukaan ei kuitenkaan riitä, että ainoastaan lain 28 § ulotetaan henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin, vaan rekrytointiyriyten toimintaa tulisi valvoa kokonaisuudessaan, ja niiden toiminnan tulisi olla luvanvaraista.

Tehyn näkemyksen mukaan sote-henkilöstöä vuokraavien yritysten ja niiden toiminnan tulisi kuulua lainsäädännön ja valvontaviranomaisten valvonnan piiriin. Tällä hetkellä esimerkiksi osa tilapäisesti laillistettujen ammattihenkilöiden tehtävissä toimivista opiskelijoista työskentelee henkilöstövuokrausyritysten kautta. Valvira on nähnyt tällaiseen opiskelijoiden tilapäiseen työskentelyyn liittyvän potilasturvallisuutta heikentäviä riskejä erityisesti perehdyttämisen, pätevyyden ja osaamisen varmistamisen sekä ohjauksen, valvonnan ja vastuiden selkeän jakautumisen osalta (STM 2026:2).

Tehy huomioi, että myös sote-alan kansainvälistä rekrytointitoimintaa tekeviä yrityksiä tulisi säädellä ja niiden toiminnan tulisi olla luvanvaraista. Valtiontalouden tarkastusviraston raportin (13/2022) mukaan rekrytointimarkkinoilla on toimittu sote-alan rekrytointiyriyten luomilla pelisäännöillä. Sote-alan rekrytointiyriyten välityksellä on esi-merkiksi EU- ja ETA-alueen ulkopuolisista maista tuotu sairaanhoitajataustaisia henkilöitä hoiva-avustajiksi ja lähihoitajiksi Suomeen. Tehyn näkemyksen mukaan ulkomailta tulee rekrytoida ammattilaisia niihin tehtäviin, joihin he ovat saaneet koulutuksen ja pätevyyden.

Omaishoito ja toimeksiantosopimussuhteinen perhehoito

Tehy pitää valvontalain tavoitteita palvelujen laadun ja asiakas- ja potilasturvallisuuden vahvistamisesta sekä sääntelyn yhtenäistämisestä osittain kannatettavina. Yhtenäinen sääntely julkisille ja yksityisille palveluntuottajille lisää valvonnan läpinäkyvyyttä ja tukee palvelujen yhdenvertaista toteutumista.

Lain käsitteiden ja soveltamisalan tulee tunnistaa myös palvelukokonaisuudet, joita toteutetaan esimerkiksi asiakkaiden kotona tai muussa yksityiselämään kuuluvassa kehitysympäristössä, kuten perhehoito, lastensuojelun sijaishuollon perhehoito, avo-muotoinen perhekuntoutus, perhetyö, tukiperhe- ja tukihenkilötoiminta sekä lomakoti-palvelu ja nämä tulee varmistaa sääntelyn jatkokehittämisessä. Tehy huomioi, että kyseisissä palveluissa valvonnassa korostuvat henkilöstön osaaminen, palvelun sisällöllinen laatu sekä asiakkaiden oikeuksien toteutuminen. Turvallisuuden, palvelujen laadun sekä toimijoiden tuen ja ohjauksen varmistaminen on välttämätöntä. Tällä hetkellä erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat lapset voivat jäädä osittain vaille sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaa koskevan sääntelyn tuomaa suojaa, kiinnittäen huomiota myös apulaisoikeusasiamiehen antamaan lausuntoon perhehoidon valvonnan riittämättömyydestä.

Tehyn näkemyksen mukaan lainsäädännön jatkokehittämisessä on varmistettava, että valvontalain sääntely mahdollistaa tarpeen mukaan kansainvälisen avun vastaanottamisen kiireellisesti hallituksen esityksessä HE 174/2025 vp tarkoitetulla tavalla. Samalla on varmistettava, että myös kansainväliseen apuun osallistuvien terveydenhuollon ammattilaisten toiminnassa voidaan turvata asiakas- ja potilasturvallisuus poikkeus-oloissa sekä normaaliolojen häiriötilanteisiin sopivalla tavalla.

Palveluyksikkö ja palvelupiste:

Tehyn näkemyksen mukaan valvontalain uudistamisen yhteydessä tulee tarkastella sekä selkeyttää palveluyksiköiden ja palvelupisteiden välistä eroa sekä näiden käsitteiden merkitystä ja selkeyttä sääntelyn kokonaisuudessa. Palvelupistetasolla tulee tarkastella rekisteröinnin yhteydessä kerättävän tiedon tarkoituksenmukaisuutta sekä sitä, ettei samoja tietoja pyydetä eri yhteyksissä.

Hyvinvointialueiden rekisteröinnin yhteydessä tulee olla selkeää, millä tasolla julkinen palveluntuottaja veloitetaan ilmoittamaan palveluyksikön tai palvelupisteen tasolla henkilöstömäärät palveluittain tai koulutuksittain. Tehy huomioi, että rekisteröintimenettelyn tulee olla selkeä ilman, että se edellyttäisi huomattavaa hallinnollista työtä varmistuen kuitenkin asiakas ja potilasturvallisuuden. Palvelunjärjestäjänä hyvinvointialueet vastaavat asiakas ja potilasturvallisuuden toteutumisesta ja harjoittavat laajaa omavalvontaa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon johtaminen lainsäädännössä

Muistion mukaan (sivu 54) STM:ssä arvioidaan keväällä 2026 sosiaali- ja terveydenhuollon johtamista koskevan sääntelyn täsmentämistarpeita sekä sen osana erityisesti tarvetta täsmentää lainsäädännössä terveydenhuoltolain 57 §:n mukaisen vastaavan lääkärin roolia.

Tehy haluaa tässä yhteydessä muistuttaa siitä, että myös hoitotyön johtajan asemasta tulee säätää lainsäädännössä. Hoitotyön johtamisen asema tulee olla kirjattu hyvinvointialueiden järjestämislakiin sekä terveydenhuoltolakiin sosiaalihuollon ja lääketieteiden johtamisen rinnalla.

Kommenttine arviomuistion luvusta 6 (Valvontalain 2 luku Palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset)

Oikeus tuottaa sosiaali- ja terveystalvveluja

Tehy kannattaa Valviran näkemystä siitä, että valvontalain uudistuksessa tulisi säädösten tasolla tunnistaa uudentyyppiset palveluiden tuottamismuodot ja niiden mahdollistamat erilaiset henkilöstörakenteet. Säädosvalmistelussa tulee kiinnittää huomiota mm. siihen, kuinka valvontalain soveltamisalan ulkopuolelle rajautuvaa henkilöstövuokrausta arvioidaan ja miten valvontalaki suhteutuu henkilöstön edelleenvuokraukseen (loppukäyttäjän vuokraaman työvoiman ketjuttaminen usean yrityksen välisenä järjestelyinä). Myös digitaalisten ja etänä toteutettavien palvelujen valvontaa tulee selkeyttää, se on toistaiseksi puutteellisesti määritelty.

Valvontalain väliaikainen muutos

Tehy kannattaa valvontalain väliaikaisen muutoksen jatkamista yksityisyritysten osalta nykyisillä ehdoilla. Mikäli väliaikainen muutos asetettaisiin pysyväksi, tulee asiaa kuitenkin tarkastella kriittisesti hyödyntäen käytettävissä olevia tietoja niiltä osin, kun ongelmia on ilmennyt väliaikaisen muutoksen aikana. Asiakas- ja potilasturvallisuuden näkökulmasta toiminnan aloituksessa ja muutostilanteissa yritystoiminnassa voi olla riskejä, jolloin valvonnan merkitys korostuu.

Kommenttine arviomuistion luvusta 7 (Valvontalain 3 luku Palveluntuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinti)

Tehy kannattaa ehdotusta Soteri-rekisterin hakemusten toimittamisesta sähköisesti.

Tehy kiinnittää edelleen huomiota siihen, että jatkovalmistelussa on tarpeen täsmentää, millaiset muutokset katsotaan valvontalain soveltamisen kannalta olennaisiksi. Tehy huomioi jo edellä

mainitun tarpeen arvioida jatkossa, ovatko samat perusteet ja tiedot samassa laajuudessaan perusteltuja rekisteröitymismenettelyssä sekä julkisella että yksityisellä sektorilla.

Julkinen tietopalvelu:

Tehy huomioi hyödyt siinä, että rekisteröinti tapahtuisi yhdessä paikassa ja tieto olisi käytettävissä palvelunjärjestäjille. Palveluntuottajien tulisi tällöin ilmoittaa ajantasais- tai muutokset yhteen rekisteriin. Julkiseen rekisteriin liittyviä riskejä mm. tietoturvan näkökulmasta yksinyrittäjien ja pienten palveluntuottajien osalta tulee tarkkaan arvioida ja Tehy kannattaa tietojen julkisuuden rajaamista esityksen mukaisesti käyttäjä-ryhmäkohtaisesti ja suhteessa palveluntuottajan toiminnan laajuuteen. Lain jatkokehittämisessä tulee arvioida tarvetta antaa 14 §:n 3 momentin mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella tarkempia säännöksiä julkisessa tietopalvelussa julkaistavista tiedoista. Tehyn näkemyksen mukaan julkisen rekisterin osalta tulee kriittisesti arvioida riskejä myös kansalliselle turvallisuudelle, mikäli rekisteri pitäisi sisällään tiedot kaikista sosiaali- ja terveyspalveluverkon kriittisistä toimijoista.

Kommenttine arviomuistion luvusta 8 (Valvontalain 4 luku Omavalvonta)

Omavalvonta

Tehy haluaa tuoda esiin huolensa siitä, että joillakin hyvinvointialueilla sote-valvontayksikön tai valvonnasta vastaavien virkamiesten yhteystiedot eivät ole helposti löydettävissä esimerkiksi verkkosivuilta. Tämä heikentää mahdollisuuksia pyytää neuvoja tai tehdä epäkohtailmoituksia suoraan valvonnasta vastaaville virka-miehille. Lainsäädäntöön olisi tarpeen kirjata velvoite, että hyvinvointialueen valvontaa koskevat tiedot sekä valvontayksikön tai valvontaa tekevien virkamiesten yhteystiedot ovat julkisesti saatavilla hyvinvointialueen verkkosivuilla. Tehy kannattaa muistiossa esitettyä ehdotusta siitä, että jatkossa harkittaisiin valvontalain 31 §:ssä tarkoitetun asetuksen antamista omavalvontaohjelman yleisestä sisällöstä, sen laatimisesta ja seurannasta.

Epäkohtien ilmoitusvelvollisuudesta

Tehyn mukaan nykyinen sote-valvontalain mukainen epäkohtien ilmoitusvelvollisuus ei toimi riittävällä tavalla. Sote-valvontalain mukaan epäkohtailmoituksen tehneeseen henkilöön ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia ilmoituksen seurauksena. Ammattiliitoissa työskentelevillä on kuitenkin kokemus siitä, että henkilöstö ei uskalla riittävällä tavalla tehdä sote-valvontalain mukaisia epäkohtailmoituksia työpaikalla, koska he pelkäävät joutuvansa työntekijän vastatoimien kohteeksi.

Epäkohtailmoitus täytyy nykyisin tehdä omalla nimellä ja tämän vuoksi työntekijät pelkäävät, että epäkohtien esiin nostaminen henkilöityy. Sen vuoksi Tehystä on tehty ammattihenkilöiden puolesta epäkohtailmoituksia hyvinvointialueiden valvontayksiköihin ja aluehallintovirastoihin (1.1.2026

lähtien Lupa- ja valvontavirastoon). Tehyn näkemyksen mukaan henkilöstön tulisi voida tehdä epäkohtailmoitus aina myös nimettömästi työpaikalla, hyvinvointialueen valvontayksikköön sekä Lupa- ja valvontavirastoon.

Sote-alan ammattihenkilöillä ei ole yhtä vahvaa ilmoittajansuojaa kuin monilla muilla aloilla. Vuonna 2023 voimaan tullessa ilmoittajansuojelulaissa sote-ala on rajattu lähes kokonaan lain soveltamisalan ulkopuolelle. Edellinen oikeuskansleri Tuomas Pöysti on pitänyt tätä rajausta ongelmallisena ja katsonut, että se tulisi korjata lain-säädännössä. Myös Tehyssä näemme tilanteen ongelmallisena ja ilmoittajansuojelu-lain korjauksen tältä osin perusteltuna.

Tehy kannattaa muistion sivulla 84 tehtyä ehdotusta siitä, että sote-valvontalaissa tulisi säätää Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen asemasta, tehtävistä ja rahoituksesta ottaen huomioon niiden kriittinen merkitys asiakas- ja potilasturvallisuuden kehittämiseksi.

Lausunnossa mukana Suomen Bioanalyttikot ry

Kommenttinne arviomuistion luvusta 9 (Valvontalain 5 luku Viranomaisvalvonta)

-

Kommenttinne arviomuistion luvusta 10 (Valvontalain 7 luku Erinäiset säännökset)

-

Kommenttinne arviomuistion luvusta 11 (Valvontalain 8 luku Voimaantulo)

-

Kommenttinne arviomuistion luvusta 12 (Erinäiset kysymykset)

-

Muut kommenttinne arviomuistiosta

-

Lejman Satu
Tehy ry